

LAPIDOMANEN

STENVENNERNE - KØBENHAVNS AMATØRGEOLOGISKE FORENING

48. årg. nr. 4

Oktober 2022

Finn Kiilerich-Jensen er i færd med at byde deltagerne velkommen til Stenvennernes 50-års jubilæum, som blev fejret med en frokost på Kanten ved Faxe Kalkbrud. Mange medlemmer deltog og var med til at gøre dagen speciel. Læs mere om fejringen på side 2 i bladet. Foto: Frantz Strange

INDEX

Stenvennernes 50-års jubilæum den 21. august 2022.....	2
Hans Klosters jubilæumstale.....	5
Jytte Rusbjergs jubilæumstale.....	6
Karen Østergaards jubilæumstale.....	8
Jette Wagners jubilæumstale.....	9
Mie Bauditz' jubilæumstale.....	10
Robert Rusbjergs jubilæumsindlæg.....	11
Gladsaxedagen 2022.....	12
Annonce: Tur til stenmessen Minerale Hamburg-Schnelsen.....	13
Annonce: Fossilernes Dag.....	14
Mikrometeorit fundet på taget af SuperBrugsen i Ørbæk.....	15
Stenmessen København d. 10.- 11. september.....	20
Stenvennernes tur til Ignaberga.....	21
Annonce: Julefrokost.....	22
Fossiler i fossiler og dramaet om et dobbelt Søpindsvin.....	23
Mindeord om Lise Vistisen.....	25
Stenvennernes efterårsprogram.....	26
Nye medlemmer.....	27
Stemmingsbilleder fra jubilæet.....	28

Stenvennernes 50-års jubilæum den 21. august 2022

Der er mange måder at fejre jubilæer på. Men når det drejer sig om en geologisk forening er det jo nærliggende, at henlægge fejringen til en markant geologisk lokalitet. Derfor besluttede bestyrelsen i Stenvennerne at fejre vores 50-års jubilæum på kanten af Faxe Kalkbrud – den lokalitet vi så ofte har besøgt og har gode minder fra. Da der oven i købet ligger en dejlig restaurant – Udsigten – så var sagen klar. Finn Kiilerich skabte kontakt og reserverede en frokost med krobbuffet og øl, vin og vand ad libitum i 4 timer. Sådan et arrangement kræver fælles trans-

Et vue over Faxe Kalkbrud set fra prisme platformen tæt på Kanten. Bruddet er så stort at flere billeder her er sammenflettet for at kunne gengive omfanget. Fotos: Frantz Strange

port og Finn kontaktede Helsingør Turistfart og aftalte, at de stod for kørsel med opsamling undervejs.

Det var godt 50 forventningsfulde og festglade medlemmer af Stenvennerne der kørte ud i det dejlige sommervejr til Faxe søndag den 21. august 2022 – på selv 50 årsdagen for vores forenings stiftelse. (Hvis du vil vide mere om klubbens historie, er der en god oversigt på vores hjemmeside, www.stenvennerne.dk under punktet 'Foto, video, historie' skrevet af Karen Østergaard, der var formand for klubben fra 1993-2001)

Velkomstdrink og mulighed for at nyde det smukke vue over kalkbruddet. Bænket ved langborde kunne frokosten begynde. Finn Kiilerich delte numre ud, så vi efter lodtrækning kunne gå op til 'gavebordet' og vælge en geologisk godbid. Hovedgevinsten var en billet til klubbens tur til Hamburg-messen den 3. december 2022.

Finn Kiilerich havde også sørget for en billedkavalkade der kørte på et lærred i baggrunden af lokalet.

Velkomstdrinks og hyggesnak inden frokosten. Foto: Frantz Strange

Frokosten var en frokostbuffet, hvor der var rig mulighed for snak undervejs. Fotos: Steen Elborne

Efter de første retter var indtaget og der var blevet skænket drikkevarer i glassene begyndte en række taler. Først fik den nyligt afgåede formand Hans Kloster ordet.

Derefter fik vores meget gode samarbejdspartner, leder af Geomuseum Faxe, museumsinspektør Jesper Milån ordet. Han fortalte meget interessant om Faxe Kalkbruds historie, som industrianlæg. Udvinning af kalken startede i begyndelsen af 1200-tallet. Og den hårde kalksten blev brugt til bygningsværker. F.eks. er

Marmorkirken i København - på initiativ af C.F. Tietgen færdiggjort med faxekalksten. Det bliver jo ofte kaldt Faxe Marmor.

Kalkbruddet er 150 hektar stort og 45 m dybt.

Siden 1884 er brydningen drevet af Faxe Kalk A/S, som i dag (2022) ejes af et stort belgisk firma, der har produktion i 25 lande. Der produceres bl.a. brændt kalk, kalk til teknisk brug, jordbrugs- og foderkalk.

Jesper Milån fremhævede det gode samarbejde med ejerne af kalkbruddet – der er nemlig helt fri adgang til at færdes i bruddet – selvfølgelig med behørig afstand til de arbejdende maskiner og anlæg. Den danske direktør måtte overbevise de belgiske ejere, om at det godt kan lade sig gøre at have offentlig adgang.

Jesper Milån. Foto: Steen Elborne

Al den spændende geologi kommer en af Jesper Milåns medarbejdere – en gammel ven af klubben – konservator Sten Lenart Jakobsen og fortæller om på medlemsaftenen den 14. oktober. Der er udkommet en ny bog om fossilerne i Faxe, som Sten er en af hovedkræfterne bag. Sten fortæller om processen med bogens tilblivelse og selvfølgelig om fossilerne i Faxe.

Et par sange blev nu delt rundt.

Nu var det et par af klubbens meget trofaste og aktive medlemmer, der fik ordet. Robert har jo været kasserer i mange år og Jytte har stået for julefrokoster, oprettelse af kaffelisten, kaffebygning og meget mere.

Deltagerne lytter til én af flere taler. Foto: Steen Elborne

Flere retter blev båret ind på buffeten og snakken gik lystigt. Gavebordet blev langsomt tømt.

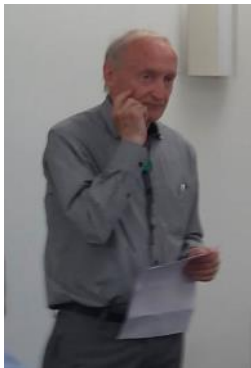
Næste taler var Karen Østergaard, mangeårig formand for klubben.

Derefter holdt Jette Wagner en tale og ligeledes Mie Bauditz.

Det sidste – og muntre indlæg stod Robert Rusbjerg for.

Lisbeth Skousen Pedersen

Hans Klosters jubilæumstale

Hans Kloster. Foto: Frantz Strange

25 års jubilæet var i 1997, det år hvor Jurassic Park donerede over 900.000 dollars til dinosaur-forskning og hvor filmen *The Lost World* udkom. Experimentarium i København udstillede dinosaurer i 2002 og Politiken udgav et tillæg på 16 sider om udstillingen. Ca. 10 år senere blev dinosaur-salen på Geologisk Museum nedlagt, og nu er der kun én sal ud af de syv sale åben for publikum. Tilsvarende nedskæring af personalet har fundet sted. Geologiens samfundsmæssige stilling er elendig.

Det geologiske tidsskrift *Varv* udkom fra 1964 til 2006. *Geologisk Nyt* udkom fra 1981 til 2011. *Geoviden* fra GEUS siden 2005 er især rettet mod gymnasier, *Geologi Nyt* fra GEUS er udsendt siden 2004 og *Videnskab.dk* bringer ofte artikler om geologi. Anne Christensen, Magistrens jobservice, 27. marts 2000 skrev: Af danske geologer er kun 3,7 % ansat ved undervisning mod 32,2 % i USA. Ella Hoch skrev allerede i DGU årsskrift 1986: "Uran, asbest, svovlforurening ved afbrænding af kul og olie er talrige af de trusler mod natur og menneskesamfund, der omtales dagligt i nyhedsmedierne og fremkalder mareridt-agtige fremtidsvisioner, som har geologisk ophav. Men mere faretruende er den utilstrækkelige geologiske indsigt, som anslår muligheder, der udnyttes, uden viden om konsekvenser, som frygten er den uvidendes følgesvend, er også ofte ansvarsløsheden."

Miljø- og energiministeren nedsatte Naturrådet og udnævnte de første naturvismænd i februar 1998. Der var ingen geologer i ledelsen. Vi skal være miljøbevidste og leve i harmoni og ligevægt med naturen. Råstofforsyningen er politisk dynamit i det projekt.

Loven om danekræ fra 1990 har givet videnskaben et stort antal nye arter. Inge-mann Schnetler, Mogens Stentoft Nielsen, Peter Tang Mortensen, Peter Bennicke, Anders Leth Damgaard, Henrik Madsen og Alice Rasmussen er nok de mest kendte fossilsamlere. Loven har været en stor succes.

Geologernes samarbejde kan også illustreres med navngivningen af mindst 347 nye mineraler efter amatørgeologer fra 27 lande. Vi har 9 naturhistoriske museer i Danmark, men mineralogien er næsten blevet afviklet de sidste 25 år, i hvert fald i den almene undervisning. Stenvennerne er meget taknemmelige for de mange geologer der holder foredrag, kurser og ekskursioner for os.

Denne udvikling har også ramt stenklubberne. Af 38 klubber er der kun 15,5 tilbage: Rønne Stenklub mistede Østre Skole i 2021 og ligger pakket ned. Stenvennerne har omkring 200 medlemmer og det tal ligger nogenlunde konstant - også gennem Corona-årene. Gennemsnitsalderen er høj, men det var den også i halvfem-

serne. Udover de danske klubber kommer Grønlands stenklub Ujarak, der sluttede i 2011 med følgende ord: ”De seneste års forsøg på samarbejde mellem Råstofdirektoratet og Grønlands stenklub har ikke været frugtbar, måske fordi vi som bestyrelse har haft principper om bagatelgrænser på medlemmernes vegne, principper som det ikke er lykkedes at få medhold i fra direktoratet. Bestyrelsen er kørt træt, og smider håndklædet i ringen – så at sige.” Et fælles nordisk samarbejde begyndte i 1992-93, men ophørte i 2004.

I Opfindelsernes Bog af Andre Lütken 1879, fandtes der 140.000 dyrearter. Nu opgives 7,8 millioner dyrearter, så jeg har svært ved at forstå truslen med arternes uddøen. Masseuddøen er forekommet mindst fem gange for 65, 200, 250, 360 og 440 millioner år siden. I 2016 steg antallet af fuglearter fra 10.000 til 18.000, fordi man gik fra det biologiske artsbegreb til det morfologiske system. Forskerne er stadig delt i to lejre, så det er heller ikke en ny begivenhed i geologiens lange historie.

Den Hellige Hildegard von Bingen ved Rhinen (1098-1179) skrev om naturmedicin og stenterapi. De dyreste ædelsten var den bedste medicin. Ædelsten repræsenterer stjernebilleder og nutidens ugeblade har altid horoskoper. Chakrasten og healing er udløbere af samme tro. Der er et stort behov for geologer, amatørgeologer og stenklubber.

Jytte Rusbjergs jubilæumstale

Robert og jeg vil starte med at sige tak til bestyrelsen for invitationen til i dag, det har vi glædet os meget til.

Vi mener vi blev medlemmer i 1988-89, via en af mine kollegaer havde vi fået et eksemplar af Lapidomanen, og her stod telefonnummeret til bestyrelsen, som oplyste, at man havde lokaler på Duntzfelts Allé i Hellerup.

Det måtte prøves, så vi mødte op en fredag aften. Der var mange mennesker, snakken gik og alle var dybt begravet i kasser, bøger osv.

Ingen ænsede vores tilstedeværelse, så vi var ved at gå, da en rar og venlig mand henvendte sig til os. Det var Knud Skovgaard, som viste os rundt – tak til ham.

Formanden var Inger Bohn, en meget bestemt dame, som til vores første generalforsamling gav os et chok, da hun i stedet for en klokke brugte en stor flintesten, som hun hamrede ned i bordet med et brag.

Jytte Rusbjerg: Foto: Lisbeth S. Pedersen

Når der skulle være samling, brugte hun en spejderfløjte, som senere er solgt på en af vore auktioner for 175 kr.

Da bestyrelsen hørte, at Robert havde erfaring med foreningsarbejde, blev han spurgt om han ville med i bestyrelsen som suppleant. Det ville han, men først da reglen om at suppleanten ikke måtte deltage i møderne blev lavet om. Robert blev valgt og var i 20 år i bestyrelsen – de 16 som kasserer.

I 1992 ville bestyrelsen lave en spændende og billig tur til Fur, og hvordan gør man så det ? Jo,

1. Man får Erik Schou Jensen med som geologisk guide.
2. Man lejer en spejderhytte på Fur.
3. Man lejer selvfølgelig en bus.

For at få så mange med som muligt havde bestyrelsen besluttet, at vi skulle lave maden selv, i bestyrelsen havde vi nemlig en kok, som hed Egon Munch. Jeg havde sagt ja til at hjælpe, men blev noget betænkelig, da Egon meddelte at han ville lave pulverkartoffelmos til 50 personer. Kassereren Margit Hansen og jeg lavede så en sammenkogt ret og Kirsten Aledo og flere andre skar salat.

I flere timer knoklede vi i et lille primitivt spejderkøkken og endelig var maden klar. Men da vi åbnede døren til spisesalen var den næsten tom. Der stod vi med alle vores talenter: en ko på marken udenfor havde bestemt sig for at kælve lige akkurat da maden var færdig.

Men middagen blev sat til livs, kartoffelmosen var fin – den havde fået rigeligt med smør – og efter et par glas vin blev Erik Schou Jensen i festhumør og rejste sig og sang som Ivan Rebhoff i flere timer.

Så mange gode oplevelser har vi haft, så mange søde og dygtige mennesker har vi mødt.

Tak til alle jer, der gennem årene har gjort et kæmpe arbejde for at gøre det godt og spændende for medlemmerne at være i vores forening.

Uden at fornærme nogen, er der dog én vi vil fremhæve, og det er dig Hans. I rigtig mange år har du gjort et kæmpe arbejde for klubben, langt mere end man kan forvente af nogen. Din lejlighed har stået til rådighed til opbevaring af sten og trykning af klubbladet. Din kælder har været fyldt med fossiler og mineraler og sten – og er det vel stadig.

STOR TAK TIL DIG

Vores fremtidige håb for klubben er, at den må bestå, at der findes kræfter til at gøre arbejdet, så vi fortsat kan mødes i Mørkhøj til de lærerige fredagsmøder.

TILLYKKE MED DE 50 ÅR !

Karen Østergaards jubilæumstale

Til lykke til os allesammen med de 50 år.

Søren og jeg blev medlemmer for ca. 40 år siden.

Dengang boede klubben i Duntzfelts Allé i Gentofte kommune. Formand var Doris Ingemann Rasmussen og næstformand Inger Bohn - et formidabelt makkerpar.

Doris var jordemor. Hun var lige så energisk som hun var stor, og med hende som formand kom hele familien i samme pakke: Johannes, hendes mand, var organisator på de mange stenture, de lavede.

Sønnen Flemming kender mange fra auktionerne, datteren Beate var redaktør på Lapidomanen, bror Knud spillede til vores julefrokoster.

Inger var lige så energisk. Og begge meget vidende om mineraler.

Når vi skulle på tur, havde de kørt turen på forhånd, truffet aftaler med lokale stenklubber og fået tilladelser fra mineejerne. Sørget for, at der var en sprængning, når vi var der.

Ved det første møde i klubben blev vi omgående shanghaget til en tur til Harzen.

Vi mødte op på en plads i København. Her så vi en masse mennesker, der så ud, som skulle de på en tur i ødemarken, iført store støvler, udrustet med hammer og mejsel. Vi blev lidt forskrækkede. Hvad var det, vi havde vovet os ud i?

Det blev ikke stort bedre. Da vi i Tyskland kørte forbi et stenbrud, jublede de og råbte hurra.

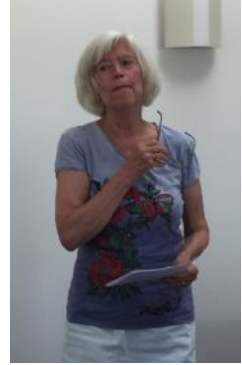
Pludselig rejste Doris sig i sin magt og væld og råbte: "Har vi det ikke dejligt?"

Og så besøgte vi ellers stenbrud, så sprængninger og samlede. Om aftenen middag med lokale samlere.

Så gik det ellers løs i bruddene. Den sidste dag fik vi ordre til at lægge alle vores fund på fortovet foran bussen og så gik Inger Bohn ned langs stenbunkerne, pegede på de mest håbløse fund og sagde: "Ud!"

Der kom masser af stenture bagefter: Finland, hvor Doris og Johannes havde mad til hele turen i deres bil. Midnatssol, så vi aldrig fik udsovet, fordi vi sad og hyggede os til for sent på natten, så alle sov på stribe, når bussen havde kørt i 10 minutter.

Ikke at forglemme Laurion, hvor romerne for et par tusind år siden udvandt sølv og efterlod sekundære mineraler, som dels var meget smukke og dels meget inte-

*Karen Østergaard.
Foto: Steen Elborne*

ressante. Det var vist vores yndlingsområde. Stenvennerne havde ture derned, og mange tog derned privat. Selv i dag med begrænsede fundmuligheder kunne det være herligt at gå ned over området og måske finde lidt.

Der er mange, jeg mindes med stor glæde. Christian Bauditz, en meget begavet og spændende person, som introducerede os til grønlandske mineraler. Hans Hansen, som gjorde en stor indsats for klubben, især på fossilsiden. Egon, der lavede mad til julefrokosterne. Nelly, der har været med i 100 år. Lise Vistesen, den evige laurionfarer. Knud Ancher Rasmussen, som i Grønland insisterede på at blive tiltalt som Knud Rasmussen. Poul Nørgaard, som reddede os, da vi blev smidt ud af Gentofte Kommune og vi kom til Gladsaxe Ungdomsskole. Olle fra Helsingborgklubben, som vi dengang havde et godt samarbejde med. (Der var mange svenskere med på vores ture.) Lilly Friis, som tog sig af stenslibning og var en af stifterne af Stenvennerne. Og i de senere år, Robert, Jette Wagner og Hans Kloster.

Geologisk Museum har været en stor støtte gennem alle årene. Geologerne er kommet fredag aften og holdt foredrag, de har arrangeret og været med på ture i Danmark og udland. Jeg husker især på mineralsiden Ole V. Petersen, Erik Schou Jensen og Ole Johnsen.

Stenvennerne har jo holdt jubilæum adskillige gange, flere gange i Helsingør. En gang med færgen, hvor Nelly og jeg optrådte med den svævende dame. En anden gang i København, hvor Robert optrådte i bastskørt og sang, så der ikke var et øje tørt.

Det er jo blevet meget vanskeligere at finde mineraler og fossiler i dag. Jeg håber alligevel, at denne interesse vil blive jer til lige så stor glæde, som det har været for mig.

Jette Wagners jubilæumstale

Jeg har lyst til at fortælle om min oplevelse af, at komme som ny i Stenvennerne.

Allerførst: Hvordan fandt jeg Stenvennerne? Jo jeg gik på smykkekursus hos Lis Grove, som var medlem af Stenvennerne og gang på gang spurgte jeg hende, hvad er det for en sten? Hun svarede pænt mangt en gang, men sagde så på et tidspunkt, prøv at kontakte Karen Østergaard, som er formand for Stenvennerne, hvilket jeg så gjorde.

Jeg blev straks inviteret til en fredag aften i lokalet i Hellerup. Og så var jeg solgt. Alle var hjælpsomme og lidt nysgerrige, men der var en dejlig urofsfære.

Jette Wagner: Foto: Lisbeth S. Pedersen

Den første tur jeg var med på gik til Idar Oberstein, så ud og finde sten, som jeg syntes var fine, viste dem til Lise Vistisen, der ikke delte min beundring og fortalte mig at det ikke var noget, så væk med den.

Efterhånden blev der mindre at kassere, måske også fordi jeg samlede mindre op.

Sluttelig vil jeg sige at det er en dejlig forening, hvor jeg hurtigt følte mig velkommen og vil blot sige tillykke til os alle sammen med 50 års dagen.

Mie Bauditz' jubilæumstale

Stort tillykke til klubben, til alle medlemmer og bestyrelsen med 50-års jubilæet.

Vi er meget heldige, at klubben har eksisteret så længe og stadig eksisterer, hvor vi kan mødes med udveksling af viden, fund og idéer, derudover om rejser, foredrag, og oplevelser med socialt samvær.

Tak for medlemskab i over 35 år.

Tak til alle bestyrelser og formænd gennem årene.

Særlig til Hans Kloster, Karen Østergaard og Jette Wagner, som jeg især har kendt.

Tak for store oplevelser på rejser og udflugter. Specielt husker jeg rejserne til Grønland, Gotland, Idar-Oberstein og Slovenien, hvor vi fandt europæiske opaler. Det var dengang et meget fattigt land, hvor man som turist fik meget for pengene.

Min største interesse er mineraler fra Grønland, hvor jeg har boet i 5 år med min mand Christian Bauditz og vore børn.

Min viden om grønlandsmineraler, Ilimaussaqa intrusionen og Ivigtut, har jeg fået gennem min mand og egne fund.

Jeg kom i går hjem fra min fødeø Endelave medbringende en pose fossiler, som blev fundet på stranden. De var så spændende at finde og lede efter i smukt stille vejr og samtidig lytte til bølgeslagets stille vuggen.

Interessen for fossiler er også rigtig spændende.

Jeg ønsker klubben held og lykke i tiden fremover og slutter med et digt af Ellen Heiberg, der hedder "Evhigheden":

1)
Find en sten på stranden,
der lyser, hvor du går,
én bølgerne har leget med
i mange hundred år.

2)
Tag den op i hånden
med en smule sand,
så den stadig ejer
duft af hav og vand.

3)
Gem den i din lomme
som en hem'lighed,
så har du lidt af havet
og evigheden med.

Mie Bauditz. Foto: Steen Elborne

Robert Rusbjergs jubilæumsindlæg

Robert Rusbjerg muntre minder

Ved Stenvennernes 25 års jubilæum blev der holdt en meget stor fejring i Valby medborgerhus med 5-mands orkester, linedans og masser af optræden. Et af de mest mindeværdige var Roberts præsentation af hans bror fra Hawaii. På opfordring bringer vi dokumentation her:

Mange medlemmer af Stenvennerne har ved møderne og især til fester og middage nydt godt af Roberts mange vittigheder og muntre historier. Til 50-års jubilæumsfesten havde Robert selvfølgelig også et par historier i ærmet:

Geolog-joke

Nogle geologer var på en tur til Sverige. Et par af dem blev sendt til det lokale supermarked efter proviant. Ved kassen finder de ud af, at de mangler mælk, så den ene går tilbage til montren med mælk, men havde glemt hvor meget de skulle have. Han råber til den anden: hvor mange liter skal jeg tage? Hvorpå den anden svarer: Grap to liter....

Australien

En aften i klubben, havde vi en svensk foredragsholder. Hun fortalte om Australien, og i den forbindelse havde hun trykt en seddel til hver af deltagerne. Desværre var sedlen på svensk. Svenskerne kalder den gamle australske befolkning for 'ur invånere'. Et af klubbens medlemmer havde forstået ordet forkert, så han spurgte: Undskyld frøken, hvad er urinvånere for noget...

Onkel Harry

Harry, som nogle af os kaldte onkel Harry, sikkert fordi han var en rar og hyggelig onkel.

Han var på tur med sit barnebarn til Nordsjælland. Pigen fandt en sten på stranden og spurgte sin morfar, hvad det var for en sjov sten med underlige pletter på. Harry fortalte, at det var en Rombeporfyrr, hvilket pigen opfattede som 'rumpeporfyrr'. Hjemme igen viste pigen sin mor stenen med ordene: Se mor, jeg har fundet en Numseporfyrr...

Roberts bror fra Hawaii

Robert Rusbjerg. Foto: Frantz Strange

Forstenet hoved af en dværg-krokodille

På en bustur, hvor vi var indkvarteret på vandrehjemmet i Nykøbing Mors, var nogle af deltagerne gået på strandtur. Karen og Nelly mente, at det kunne være sjovt at tage gas på turlederen. Så jeg fik forærende et forstenet hoved af en dværgkrokodille...

Ernas geologhammer

På et kursus på Geologisk Institut mødte jeg en ældre dame og vi faldt i snak. Erna var fra Struer og jeg fra Vinderup, kun et stenkast fra hinanden, hvis man kaster godt. Erna fortalte tit om sin geologhammer, som hun kaldte den. En smed, som hun tidligere var på kursus sammen med, havde smedet hammerhovedet til hende, men hun pointerede, at skaftet havde hun selv sat på. Hammeren fik jeg dog aldrig set.

Ved Ernas bisættelse spurgte arvingerne, om jeg var interesseret i noget fra Erna. 'Hvis I støder på en geologhammer,' svarede jeg naturligvis interesseret, og minsandten om ikke den kom frem i dagens lys ...

Gladsaxedagen 2022

Efter to års fravær af Gladsaxedagen var der nu igen mulighed for et stort arrangement i den kommune, som med stor velvilje huser vores forening – både på Telefonfabrikken og på Mørkhøj Bibliotek. Hans Kloster formidler flittigt kontakten til arrangørerne af Gladsaxedagen. Og det skal han have tak for - ligesom han også arrangerer informationsstand om foreningen og stiller op med Lapidomanen og diverse mineraler og fossiler. Desuden sørger Hans sammen med Stenvennernes haj-ekspert Allan Simonsen for en sandkasse. Hvor børn kan 'finde' hjattænder og vættelys. Stor tak til både Hans og Allan for deres indsats med at fortælle om Stenvennerne. Sædvanligvis er vejret rigtig godt på Gladsaxedagen, men i år var det simpelthen dårligt vejr. Men Hans og Allan trodsede vejret og gennemførte dagen.

Tekst og foto: Lisbeth Skousen Pedersen

Tur til stenmessen Minerale Hamburg-Schnelsen

Lørdag d. 3. december 2022

Bustur med Solibus

Udtur:

Kl. 06:00 - afgang fra Sjælør Station

Kl. 07:00 - opsamling ved afkørsel 37 (Rønnede)

Kl. 07:30 - opsamling ved afkørsel 42 (Farø)

Kl. 08:00 - opsamling Rødby Færges

Hjemtur:

Kl. 17:30 - afgang fra Hamburg-Schnelsen

Ca. kl. 23 - ankomst Sjælør St.

Pris: 550 kr.

Tilmelding senest d. 19. november til Finn Kiilerich-Jensen på 3027 2581 eller til stenvennerne@gmail.com

Betaling til kontonr.: 2255-8972486621 eller MobilePay: 3027 2581 .

Læs mere information om messen på: <https://www.minerale-messe.de/>

Fossilernes Dag på Kulturmuseum Øst 2022

Årets fossiljagt sæson er nu ved at være ovre og det fejrer vi på Østsjællands Museum ved at afholde Fossilernes Dag. På dagen bliver museet invaderet af amatørgeologer og repræsentanter fra de lokale amatørgeologiske foreninger, der hver har en stand, hvor de viser deres allerflotteste fund fra årets mange fossiljagter frem. Det vil også være muligt at få bestemt dine egne fund, så har du sten eller fossiler liggende du ikke ved hvad er, så tag dem endelig med og få dem bestemt af eksperterne. Museumsinspektør og medlem af Danekræ udvalget i Danmark Jesper Milån vil være på pletten hele dagen til at bestemme fossiler og til at fortælle om, hvilke fossiler man kan være heldig at finde i vores eget lokalområde. Der vil være masser af spændende fossiler at kigge på samt rig lejlighed til at få sig en god fossilsnak.

FOSSILERNES DAG

På Kulturmuseum Øst
Lørdag 29. oktober 2022
Klokken 10-16

Pris:
Voksne 60 kr
Pensionister 50 kr
Børn under 18 år gratis

På dagen kan du:

Se alle årets bedste fund fra de lokale
amatør geologiske foreninger

Få bestemt dine egne fossiler af eksperter...
...eller bare få en god hyggesnak om sten!

KULTURMUSEUM
ØST
#ØSTJÆLLANDS MUSEUM

Rådhusvej 2
4540 Faxe
www.oesm.dk

Mikrometeorit fundet på taget af SuperBrugsen i Ørbæk

For første gang er der fundet kosmiske støvkorn – mikrometeoritter – i Danmark.

Af Lise Brix, journalist - 12 september 2022

Det støver i verdensrummet. Og når de kosmiske støvkorn falder ned på vores planet, får de betegnelsen mikrometeoritter.

Nu har en norsk forsker for hidtil første gang fundet mikrometeoritter i Danmark. Ikke mindre end fem bittesmå støvkorn fra verdensrummet har han ifølge eget udsagn fundet på taget af SuperBrugsen i den lille fynske by Ørbæk.

»Mikrometeoritterne er fantastisk smukke, og selvom de er små, kan de være med til at besvare nogle af de helt store spørgsmål om vores solsystem og vores egen planet,« siger Jon Larsen, som er gæsteforsker ved Universitetet i Oslo og leder af mikrometeorit-projektet 'Project Stardust'.

*Norske Jon Larsen fotografert på taget af SuperBrugsen i Ørbæk i august 2022, hvor han fandt den første mikrometeorit i Danmark.
(Foto: Jon Larsen)*

Fakta - Hvad er forskellen?

En meteor (også kaldet et stjernesku) er en sten eller et klippestykke fra rummet, som bremses og 'brænder', mens den ryger ned gennem Jordens atmosfære.

En meteorit er resterne af en meteor, som har overlevet turen gennem atmosfæren og kan findes som en sten på Jordens overflade.

En mikrometeorit er en lillebitte meteorit – mindre end en millimeter – som kan findes på Jorden. Det er altså bittesmå støvkorn, som stammer fra rummet.

Den er »god nok«

De nye danske fund af mikrometeoritter er ikke publiceret i et videnskabeligt tidsskrift og dermed heller ikke gennemtjekket af andre forskere.

Men Videnskab.dk har videresendt Jon Larsens billeder og beskrivelser til flere meteoritforskere, som samstemmende bekræfter, at fundet fra SuperBrugsen efter alt at dømme er støv fra verdensrummet.

»Det er helt tydeligt og meget sikkert, at der er tale om mikrometeoritter. Deres udseende er ikke noget, vi ser på materiale fra Jorden,« siger den anerkendte mikrometeoritforsker, Matthew Genge, fra Imperial College London.

»Den ser ud til at være god nok,« istemmer Henning Haack, som forsker i meteoritter ved Maine Mineral and Gem Museum og Mærsk McKinney Møller Videncenter i Sorø.

Den første mikrometeorit, som Jon Larsen fandt på taget af SuperBrugsen i Ørbæk, er 0,3 millimeter stor. Han har givet den betegnelsen NMM3416. (Foto: Jan Braly Kihle/ Jon Larsen)

Støv i en høstak

Mikrometeoritter er i virkeligheden blot bitte-små meteoritter – mindre end bredden af et hår – som har overlevet rejsen fra rummet ned til Jorden.

De kan potentielt stamme fra kometer, asteroider eller kosmisk støv, som svæver rundt i verdensrummet, og man kan finde mikrometeoritter overalt på kloden. Men de er ekstremt svære at finde mellem alt det andet støv, som stammer fra Jorden.

»Jeg har ikke prøvet at lede efter en nål i en høstak, men jeg tror, det er værre at lede efter mikrometeoritter,« siger Henning Haack.

Støv eller skrammel?

Tidligere blev mikrometeoritter kun fundet på steder, hvor der ikke var så meget støv fra Jorden – på havets bund, på Antarktis og i Grønland.

På den måde var det nemmere at skelne mikrometeoritterne fra »alt muligt andet skrammel fra Jorden,« forklarer Henning Haack.

Men i 2017 publicerede Jon Larsen og Matthew Genge et studie, som viste, at det også var muligt at finde mikrometeoritter på taget af helt almindelige bygninger i byen.

Siden da har Jon Larsen rejst rundt i verden med sit Project Stardust og jagtet mikrometeoritter. Og han har fundet de rumrejsende støvkorn på flere spektakulære steder.

Fra jazz til støv

Matthew Genge er imidlertid ikke overrasket over, hvad hans kollega nu har udrettet.

»Han har fundet mikrometeoritter på Naturhistorisk Museum i London. Og på taget af den NASA-bygning, hvor der er kontor for forskere i kosmisk støv, hvilket jeg synes er særligt sjovt. Så selvfølgelig er det også ham, som finder de første mikrometeoritter i Danmark,« fortæller Matthew Genge.

Inden han blev mikrometeoritjæger var Jon Larsen berømt jazzmusiker, men i dag har nordmanden viet sit arbejdsliv til at klatre rundt på hustage med mikroskop og

på at formidle historien om mikrometeoritter gennem bøger, foredrag og kunststillinger.

'Is this real?'

»Jeg møder stadig forskere, som spørger 'Is this real?' Det er selvfølgelig en sund skepsis, men jeg har arbejdet med mikrometeoritter i 13 år, og jeg samarbejder med nogle af de fremmeste forskere fra både NASA og universiteter rundt om på kloden,« siger Jon Larsen, som er selv-lært ekspert i rumstøv.

Sin egen mikrometeoritforskning, som han be-driver fuld tid, finansierer han med hjælp fra indtjening på sine tidligere jazzhits.

»Det er ikke så ofte, at jazz finansierer forsk-ningsprojekter, men i dette tilfælde gør det,« konstaterer Jon Larsen.

Støvet fra SuperBrugsen

Mikrometeoritterne, som er fundet på taget af SuperBrugsen i Ørbæk, er ifølge Matthew Genge af en helt almindelig type, kaldet en S-type mikrometeorit.

Denne type består primært af mineralet silikat, forklarer han. Men inden i de bit-tesmå mikrometeoritter kan man blandt andet også se nogle særlige krystaller formet som træer – såkaldte dendrit-krystaller.

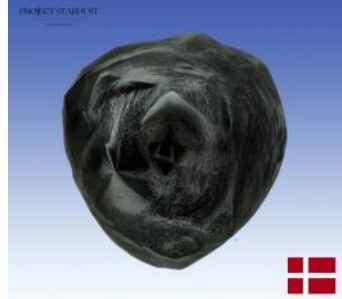
»De bliver skabt under hurtig afkøling fra høje temperaturer. Så det betyder, at disse partikler smeltede, da de røg ind i Jordens atmosfære,« forklarer Matthew Genge.

Mangler kemisk analyse

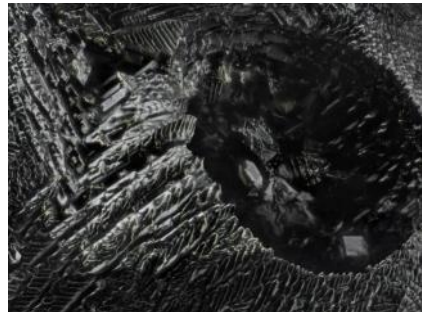
Matthew Genge understreger, at dend-ritkrystaller ikke alene ses i materialer fra rummet, men også kan findes i sten fra Jorden. Men i fundet fra SuperBrug-sen har dendritterne særlige former og måder at arrangere sig på, som betyder, at han er overbevist om, at det er støv fra rummet.

Professor og meteoritforsker Martin Bizzarro mener også, at de danske fund ser overbevisende ud, selvom der ikke er lavet kemiske analyser af mikromete-oritterne.

At der er tale om støv fra rummet stam-

Den anden mikrometeorit fundet på taget af SuperBrugsen i Ørbæk bærer betegnelsen NMM3417. Det var blandt andet et fladt tag og en trappe, som gjorde netop denne brugs til et godt findested. (Foto: Jan Braly Kihle/Jon Larsen)

Dette støvkorn er landet på SuperBrugsen efter at have rejst gennem rummet og overlevet turen ned gennem Jordens atmosfære. Her er der zoomet ind på en detalje på den første danske mikrometeorit (Foto: Jan Braly Kihle/Jon Larsen)

mer alene ud fra en vurdering af mikrometeoriternes karakteristiske udseende og form.

»Hvis man skal være 100 procent sikker, skal man selvfølgelig lave kemiske analyser. Men jeg synes, det ser overbevisende ud. Det ligner andre mikrometeoritter, jeg har set,« siger Martin Bizzarro fra Center for Stjerne- og Planetdannelse ved Københavns Universitet.

Støv fra kometer

Modelberegninger peger ifølge Martin Bizzarro på, at en stor del af mikrometeoritterne på Jorden kan stamme fra kometer – altså små himmellegemer fyldt med is og støv.

Det er særligt spændende, fordi vi ikke kender til nogen meteoritter, som stammer fra kometer, mener han.

»Vi har ingen prøver fra kometer, så hvis mikrometeoritterne stammer fra kometer, kunne det være enormt spændende at undersøge dem i laboratoriet,« siger Martin Bizzarro.

Udfordringen ved at undersøge mikrometeoritter er, at de er bittesmå, men Martin Bizzarro er i øjeblikket ved at udvikle en metode til at lave særlige analyser – isotopanalyser – på mikrometeoritter.

Nyt samarbejde?

Martin Bizzarro har modtaget 10 mikrometeoritter fra franske forskere, men efter Videnskab.dk's henvendelse vil han forsøge at stable et samarbejde på benene med norske Jon Larsen, som efter eget udsagn har fundet mere end 3.500 mikrometeoritter.

»Det er meget spændende. Et af de store spørgsmål, som vi gerne vil have svar på, er, om der er forskel på vandet, som vi finder i primitive asteroider og vandet, som man finder på kometer,« siger Martin Bizzarro.

En udbredt og omdiskuteret teori lyder, at vandet på Jorden kan være rejst hertil med kometer eller asteroider tidligt i Jordens historie.

Byggesten til liv

I både meteoritter og mikrometeoritter finder man også en række organiske stoffer – nogle af de vigtigste byggesten til liv.

Dermed mener Matthew Genge, at støvet fra rummet måske endda kan bidrage med brikker i det store puslespil, som viser os, hvordan livet på Jorden er opstået.

Hvorfor SuperBrugsen?

Et vigtigt spørgsmål står imidlertid tilbage: Hvorfor i alverden valgte norske Jon Larsen netop at jage mikrometeoritter på taget af SuperBrugsen i Ørbæk?

Jon Larsen svarer, at han var til bryllup i nabolandsbyen og alligevel havde et par dages ferie i området.

Danmarks første mikrometeorit fotograferes af de to herrer; Jon Larsen (venstre) og geolog Jan Braly Kihle. De har udviklet en speciel teknik til at lave farvefotos af mikrometeoritter. Det er nemlig vanskeligt for et kamera at få fokus på alle detaljer i en lille partikel, så billedet af den danske mikrometeorit er sammensat af ikke mindre end 1.380 individuelle fotos. (Foto: Project Stardust)

»Jeg lagde mærke til, at der var en trappe op til taget af SuperBrugsen i Ørbæk. Normalt rejser jeg rundt med stiger i min bil, så jeg kan komme op på hustage og hente støvprøver.«

»Men på SuperBrugsen var det praktisk muligt at komme op uden stige, og jeg vidste, at ingen havde fundet mikrometeoritter i Danmark før. Så jeg tænkte; 'nu er det muligt' og greb chancen,« fortæller Jon Larsen.

Friske prøver

En af fordelene ved at finde støv fra rummet på et hustag er ifølge Matthew Genge, at man ved, at prøven er relativt frisk.

»Hvis taget er 10 år gammelt, så ved vi, at det kosmiske støv må være faldet ned inden for de sidste 10 år. Det kan vi ikke vide med mikrometeoritter fra Antarktis eller fra bunden af havet. Min samling af mikrometeoritter fra Antarktis kan i princippet være faldet ned for 700.000 år siden,« siger Matthew Genge.

De fem mikrometeoritter fra Ørbæk

Jon Larsen oplyser, at han har fundet fem mikrometeoritter på taget af SuperBrugsen i Ørbæk på Fyn.

Mikrometeoritterne er omkring 0,3 millimeter store.

Det er den karakteristiske form og udseende, som gør Jon Larsen sikker på, at der er tale om mikrometeoritter.

»Jeg har arbejdet med mikrometeoritter i 13 år, og i dette tilfælde er der ingen tvivl,« siger han.

Andre forskere påpeger også, at fundet ser overbevisende ud, men det er ikke bekræftet af kemiske analyser, at der er tale om mikrometeoritter.

Det danske fund er ifølge meteoritforsker Matthew Genge af en almindelig type – såkaldt S-type mikrometeoritter. Det betyder, at de primært består af mineralet silikat.

Mikrometeoritterne indeholder desuden mineralet olivin (Barred olivine), ligesom man også kan se små dendrit-krystaller, oplyser Matthew Genge.

Sakset fra Videnskab.dk

Stenmessen København d. 10. - 11. september

Igen i år var Rødovrehallen fyldt med boder med sten, mineraler, fossiler, smykker m.m. Der var omkring 90 boder. Der var ikke så meget nyt under solen, men dog mange spændende ting at se på, og købe, hvis man havde råd.

Stenvennerne havde som sædvanlig en bod med uddeling af brochurer og Lapidomaner, som reklame for foreningen. Der var mange interesserede som henvendte sig i løbet af de to dage, også mange af vores egne medlemmer kiggede forbi. Peter, Finn, Frantz, Ingeborg, Dorrit og Steen passede boden på skift.

Peter Myrhøj havde lavet en flot udstilling med blæksprutternes udvikling igennem tiden med alt fra de uddøde ammoniter, belemnitter og orthoceratitter til de nulevende sepiablæksprutter og nautiler mfl. Der var gode historier at fortælle om ammoniternes suturlinjer og deres "ubådsmanøvrer". Om søndagen havde Ingeborg Bjerre også en lille udstilling med om bornholmske mineraler, som vakte interesse hos de besøgende. Specielt en gruppe geologistuderende var meget interesserede. Måske nogle potentielle nye medlemmer eller foredragsholdere?

Foreningens tidligere formand Hans Kloster havde sin egen bod, hvor han solgte ud af sine samlinger. Hans havde godt gang i salget, så om søndagen var der tomt for varer flere timer før messen var slut.

Alt i alt en fin messe, hvor de fleste kunne få noget godt med hjem.

Steen Elborne

Fotos: Steen Elborne og Frantz Strange

Stenvennernes tur til Ignaberga

Den 17. september tog en gruppe fra foreningen på bustur til Ignaberga Kalkbrud. Bussen startede ved Sjelør Station og kørte via Helsingør til Sverige, og efter en god times kørsel var de 20 deltagere ved bruddet. De fleste havde været der en eller flere gange før, men for enkelte var det første gang. Da Ignaberga er et skalgrus brud, er de fleste fund små, de største er nok vættelys.

Fotos: Steen Elborne og Frantz Strange

Gruppen delte sig som sædvanlig over hele området. Vi havde fornuftigt fodtøj på, da vi frygtede, at der ville være vådt, men der var faktisk ganske tørt. Der blev fundet mange små ting, men der var langt mellem jubelråbene!

Jeg har været der en gang før, og jeg synes, at der blev fundet færre gode ting denne gang. Men jeg tror, at de fleste havde en god dag, måske også fordi vejret var godt med drivende skyer og nul regn.

Ved tretiden skiftede vi igen fodtøj, så bussen ikke kom til at ligne kalkbruddet, og kørte så tilbage til færgen, der afgik kl. 16.30, og kørte så videre til Sjelør.

Johnny Rinds

(På næste side følger fotos af nogle af dagens fund)

Lørdag den 19. november 2022 kl. 12-17:30

Telefonfabrikken, Fællesrummet, Telefonvej 8, 2860 Søborg

Glæd dig til masser af sjov, hyggeligt selskab og dejlig mad.

Pris 150 kr. + gave-spil-pakke til 25-30 kr.

Tilmeldingsfrist 11. november til Finn Kiilerich-Jensen på:

stenvenerne@gmail.com eller ved indbetaling til

konto: 2255-8972486621 eller MobilePay 3027 2581

Fossiler i fossiler og dramaet om et dobbelt Søpindsvin

Inge Livbjerg ^{*}), *Hans Livbjerg* ^{*}), *Jesper Milàn* ^{**}).

^{*}) *Stenvennerne*. ^{**}) *Geomuseum Faxe*

Alle fossiler gemmer på en god historie fra fortidens verden, og nogle gange giver de også ophav til dybe spekulationer om hvordan de egentligt er blevet dannet. Et godt eksempel på det er de såkaldte fossiler i fossiler – tilfælde hvor man finder et fossil, og så opdager at der er et andet fossil inden i det. For hvordan kan det lade sig gøre?

Fra kridtet ved Maastricht i Holland er der beskrevet eksempler på søpindsvin-skaller der ligger inden i hinanden (Jagt & Neuwenhuis 2013). I disse tilfælde drejer det sig om to eksemplarer af næsten ens størrelse hvor skallerne ligger ens orienteret inden i hinanden. Det er forklaret med at det er tomme skaller der er skyllet sammen og den ene er blevet trykket ned i den anden.

I Faxe Kalkbrud findes sådanne dobbeltfossiler af og til også. Eksempelvis har Helle Juhl fra Stenvennerne fundet et flot eksemplar af den normale krabbe *Dromiopsis rugosa*, hvor der ligger et lille eksemplar af sneglen *Leptomaria* indeni skallen (Figur 1). I samlingen på Geomuseum Faxe findes et flot eksemplar af samme krabbe, hvor der ligger et mindre eksemplar af samme art inde i skallen (Figur 1). Disse kan dog ret nemt forklares, da et tomt krabbeskjold, der ligger med bunden i vejret på havbunden, vil fungere som en lille skål, som andre skaller kan blive fanget i.

Figur 1. Til venstre et krabbeskjold fra krabben Dromiopsis rugosa, fra Faxe Kalkbrud med en snegl, Leptomaria, fanget indeni. Skjoldet er 19 mm langt. Til højre et krabbeskjold liggende inde i et krabbeskjold. Den store krabbe måler 21 mm i bredden. Fotos: Jesper Milàn

Men nogle eksemplarer af dobbelte fossiler viser tegn på en meget mere dramatisk historie, som et eksemplar Inge Livbjerg fandt under en fossiljagt langs stranden på Knudshoved Odde.

Her lå en kalksten med to fossile søpindsvin. Det ene inden i det andet. Stenen og dens hårdhed leder tanken hen på danskekalken og dermed til Danien, Palæocæn perioden som fossilernes geologiske alder. Det inderste af de to fossiler er et såkaldt hjerte-søpindsvin, en stor gruppe irregulære søpindsvin især fra ordenen Spatangoida (Figur 2). Mange kender Sømusen, *Echinocardium cordatum*, en nulevende, globalt udbredt spatangoid som ligner det man kan se af det lille søpindsvin, særligt den dybe grube som løber fra dyrets overside til munden under dyrets forende. Den nulevende sømus eksisterede ikke i Danien-perioden så vi antager at "det indre" fossil er en beslægtet, uidentificerbar spatangoid fra Danien, hvoraf der findes flere. Hjerte-søpindsvinet ses i et stort hul i skallen fra det andet, større søpindsvin, som ligger vendt på hovedet i forhold til hjerte-søpindsvinet. En identifikation af den store skal er umulig.

Med lidt fantasi har vi overvejet hvordan dobbelt-fossilet kan være opstået:

Det virker ikke sandsynligt, at dette dobbelt søpindsvin skulle være opstået ved passivt sammenskyll og sammentrykning af fossiler på havbunden, ligesom de eksemplarer der kendes fra Holland eller de tomme krabbeskjolde fra Faxe, der virker som fælder for andre skaller. Det mindste søpindsvin, som har forenden med gruben delvis ude af den store skal, ser ud til at

Figur 2. Dobbelt søpindsvinet fra Knudshoved Odde. Man kan næsten fornemme hvordan den har kæmpet for at komme ud. Det store søpindsvin er 38 mm bredt. Foto: Jesper Milan

være fanget og formentlig omkommet under forsøg på at slippe fri. Overfladen af dyret har været tæt besat med pigge og sugefodder, så passagen ud har virket endnu snævrere end det fremgår af billedet.

Hjerte-søpindsvin lever nedgravet i havbunden og trækker havvand med opslæmmede føde ned til munden gennem kanaler de graver i havbunden. De har pigge og sugefodder der er specielt udformet til at grave kanaler og transportere føde til munden. De kan grave sig gennem sandbunden for regelmæssigt at finde en ny

position, hvor de så må grave ny fødekanaler. Vi tror at det lille hjerte-søpindsvin har været på en sådan vandring igennem kalksedimentet mod en ny fødeposition. Ved skæbnens ugunst er det stødt ind i et afdødt søpindsvins skal, som tilfældigt har befundet sig på dets rute. Skallen har været åben i toppen eller den ene side, så det vandrende dyr har kunnet passere ind i skallens indre. Her er dets vandringsretning blokeret af den indre skalvæg, som det har forsøgt at bryde igennem. At det delvist er lykkedes at lave et tilstrækkeligt stort hul, viser at hjertesøpindsvinet har betydelige kræfter til rådighed når det graver sig gennem havbunden. Imidlertid slipper det ikke fri men omkommer, fanget i det hul det selv har frembragt.

Referencer:

John W.M. Jagt og Eric Nieuwenhuis, Natuurhistorisch Maandblad 102(8), s. 195, 2013

En god beskrivelse af Sømusens levemåde kan ses i
E.N.K. Clarkson, Invertebrate Palaeontology and Evolution. Chapt. 9, 1998.

Mindeord om Lise Vistisen

Lise Vistisen 25.02.1934 - 2.9.2022.

Lise fortalte især om glæden ved at samle sten gennem 50 år i Lapidomanen 2016-1. Lise fortalte, at hun blev medlem i 1975, men hun havde medlemsnr. 32, der bedre stemmer med 1973. Lise var medlem af Lapidomanens redaktion i 1980-85. Klubbens julefrokoster blev oftest holdt i et Menighedshus indtil 1993-96, hvor Lise gav husly på sin arbejdsplads Niels Bohr Institutet. Udover julefrokosterne fik vi også megen glæde af Lises atomfysiske kollegaer i form af populære foredrag. I 1997 blev det kantinen på Ungdomsskolen i Gladsaxe, der lagde hus til alle møder og fester. Lises foretrukne findested var Laurion, Grækenland, som hun besøgte ca. 31 gange. I 2016 forærede Lise os hele stensamlingen, som nævnt i Lapidomanen 2020-2. Klubben har stadig et lager af sten fra samlingen til kommende auktioner. Knud Skovgaard og Lise Vistisen erindrer jeg som de mest pædagogiske stenvenner. De havde altid tid til en grundig forklaring. Intet var for småt eller ubetydeligt. De kunne altid læse en god historie i en sten.

Hans Kloster

Stenvennernes efterårsprogram 2022

Oktober

7. **Peter Scheibye, amatørgeolog:** Viser fossiler fra Misburg, et aktivt kridtbrud ved Hannover i Tyskland.
14. **Sten Lennart Jakobsen, konservator:** Fossiler i Faxø.
28. **Tom Weidner, klubmedlem:** De sjældne jordarter.
29. **Fossilernes Dag** (se annoncen på side 14)

November

04. **Medlemmerne:** Dit bedste fund, dit mærkeligste fund etc.
11. **Line Henriette Broen, geolog v. Århus Kommune:** Fossiler i Danmark.
18. **Medlemmerne:** Mikroskopaften - opdag nye ting på dine fund gennem et mikroskop.
19. **Julefrokost på Telefonfabrikken** (se annoncen på side 22)
25. **Ane Elise Schrøder, geolog og PhD studerende:** Danmarks dybe fortid: Fisk fra Moleret - part 2.

December

03. **Tur til stenmessen Minerale Hamburg-Schnelsen** (se annoncen på side 13)

Skriv til Lapidomanen

Spændende stof fra medlemmerne er altid velkomment.

Indlæg kan mailes til redaktionen

lisbethpedersen48@gmail.com - frantzstrange@gmail.com - steen.a.elborne@email.dk

HUSK ved eventuelle ændringer af klubbens program, vil dette så vidt muligt blive oplyst på vores hjemmeside.

Gamle numre af Lapidomanen vil kunne købes af kassereren på klubmøderne.

Artikler må gengives i andre stenklubbers blade med kildeangivelse.

Andre klubbers blade til Stenvennerne sendes til:

Kontaktperson Finn Kiilerich-Jensen, Blishøj 3, 1.tv., 3000 Helsingør

Mail: stenvennerne@gmail.com

KLUBLOKALE ADRESSE FOR MØDER :
MØRKHØJ BIBLIOTEK
ILBJERG ALLÉ 38 A, 2730 HERLEV
 www.stenvennerne.dk

ALLE MØDER BEGYNDER KL. 19.00 OG DØRENE LUKKES KL. 22.00
SMYKKEVÆRKSTEDET I TELEFONFABRIKKEN, TELEFONVEJ 8,
2860 SØBORG (kun åbent for tilmeldte til holdet eller efter aftale med Lisbeth Espensen)

DEADLINE FOR NÆSTE LAPIDOMAN 6. NOVEMBER 2022

STENVENNERNES KONTAKTPERSONER :

Kasserer og kontaktperson:

Finn Kiilerich-Jensen, Blishøj 3, 1.tv., 3000 Helsingør 3027 2581
Bankkonto (i Nordea): 2255-8972486621 Foreningen af Stenvenner
mail: stenvennerne@gmail.com

Kasserersuppleant: Johnny Rinds, Fredericiavej 59 B, 3000 Helsingør 3965 4475

Sekretær: Steen Andrew Elborne, Frederik d. 7.'s Vej 29, 3450 Allerød 4828 0508

Bestyrelsesmedlem: Peter Myrhøj, Søtoften 15, 2820 Gentofte 3011 3968

Lisbeth Skousen Pedersen, Godthåbsvej 195, 1.th, 2720 Vanløse 2012 0956

Frantz Strange, Vardegade 10, 2. tv., 2100 Kbh. Ø 2680 3543

Dorrit Nors Thomsen, Øster Allé 25, 4., Lejlighed 151, Kbh. Ø 2176 4956

Suppleant: Finn T. Sørensen, Slotsparken 70, 2880 Bagsværd 4498 2593

Aase Christensen, Bellisvej 55, 3450 Allerød 2462 2423

Redaktion: Lisbeth Skousen Pedersen, Godthåbsvej 195, 1.th., 2720 Vanløse 2012 0956

Frantz Strange, Vardegade 10, 2.tv., 2100 Kbh. Ø 2680 3543

Steen Andrew Elborne, Frederik d. 7.'s Vej 29, 3450 Allerød 4828 0508

Sølvværksted og slibeværksted: Lisbeth Espensen, Nyskiftevej 37, 2610 Rødovre 2671 3710

Slibeværksted: Stanislav Kostic, Høje Gladsaxe 65, 4.tv., 2860 Søborg 6087 7387

Webmaster: Finn Kiilerich-Jensen, Blishøj 3, 1.tv., 3000 Helsingør 3027 2581

Nye medlemmer – Vi byder velkommen til:

Maj Haulund

Dan Haulund

Jeanette Wiegell

Karsten Mehlsen

Christian Pablo Griffenfeldt Diaz

Vinnie Sørensen

Rasmus Glusted

Tore Scheel

Ulla Nielsen

Conny Kristiansen

Stemmingsbilleder fra Stenvennernes 50-års jubilæum

Fotos: Lisbeth S. Pedersen, Steen Elborne og Frantz Strange